

4. Simplexmetoden

4.1. Geometrisk hovedindhold

4.2. Opstart

4.3. Algebraisk form

4.4. Tableauform

4.5. Løse ender

4.6. Kunstige variable og tofasemetoden

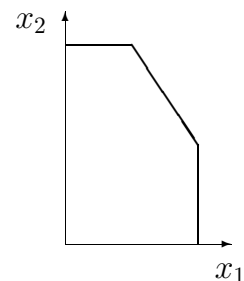
4.7. Postoptimale analyser

Henrik Juel

OR, DTU Management

4. Simplexmetoden – p.1/31

4.1. Geometrisk hovedindhold

Simplexmetoden starter i (0,0)

Z 's stigningstakt bestemmes for kanterne

Næste løsning ligger for enden af bedste kant

Metoden stopper når alle stigningstakter er negative

4. Simplexmetoden – p.2/31

4.2. Opstart

Begrænsningerne ændres til ligninger ved at indføre slackvariable

$$x_1 \leq 4$$

$$x_3 \equiv 4 - x_1$$

$$x_1 \leq 4 \Leftrightarrow x_1 + x_3 = 4 \text{ og } x_3 \geq 0$$

$$\text{max. } Z = 3x_1 + 5x_2$$

$$\text{uht. } \quad x_1 \quad + x_3 \quad = 4$$

$$\quad 2x_2 \quad + x_4 \quad = 12$$

$$\quad 3x_1 + 2x_2 \quad + x_5 = 18$$

$$x_1 \geq 0, x_2 \geq 0, x_3 \geq 0, x_4 \geq 0, x_5 \geq 0$$

4. Simplexmetoden – p.3/31

Basisløsning

Basisløsning, f.eks. (6,0,-2,12,0)

Mulig basisløsning, f.eks. (2,6,2,0,0) med basisvariable x_1, x_2, x_3 og ikkebasisvariable x_4, x_5

Mulige basisløsninger svarer til mulige hjørneløsninger

$$\text{max. } Z$$

$$\text{uht. } Z - 3x_1 - 5x_2 \quad = 0$$

$$\quad x_1 \quad + x_3 \quad = 4$$

$$\quad 2x_2 \quad + x_4 \quad = 12$$

$$\quad 3x_1 + 2x_2 \quad + x_5 = 18$$

$$x_1 \geq 0, x_2 \geq 0, x_3 \geq 0, x_4 \geq 0, x_5 \geq 0$$

4. Simplexmetoden – p.4/31

4.3. Algebraisk form

Ikkebasisvariabler: $x_1 = x_2 = 0$

Værdierne af Z og basisvariablerne kan aflæses

$$\begin{aligned} Z - 3x_1 - 5x_2 &= 0 \\ x_1 + x_3 &= 4 \\ \quad \quad \quad 2x_2 + x_4 &= 12 \\ 3x_1 + 2x_2 + x_5 &= 18 \end{aligned}$$

Indkommende variabel: x_2

Udgående variabel: x_4

Algebraisk form fortsat

$$\begin{aligned} Z - 3x_1 - 5x_2 &= 0 \\ x_1 + x_3 &= 4 \\ \quad \quad \quad 2x_2 + x_4 &= 12 \\ 3x_1 + 2x_2 + x_5 &= 18 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Z - 3x_1 + 5/2x_4 &= 30 \\ x_1 + x_3 &= 4 \\ \quad \quad \quad x_2 + 1/2x_4 &= 6 \\ \quad \quad \quad 3x_1 - x_4 + x_5 &= 6 \end{aligned}$$

x_1 ind

x_5 ud

Algebraisk form fortsat igenigen

$$\begin{aligned} Z - 3x_1 + 5/2x_4 &= 30 \\ x_1 + x_3 &= 4 \\ \quad \quad \quad x_2 + 1/2x_4 &= 6 \\ \quad \quad \quad 3x_1 - x_4 + x_5 &= 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Z + 3/2x_4 + x_5 &= 36 \\ x_3 + 1/3x_4 - 1/3x_5 &= 2 \\ \quad \quad \quad x_2 + 1/2x_4 &= 6 \\ \quad \quad \quad x_1 - 1/3x_4 + 1/3x_5 &= 2 \end{aligned}$$

Optimum: $Z^* = 36$, $x^* = (2, 6, 2, 0, 0)$

4.4. Tableauform

Basisvariabler antydes med et enkelt 1 i søjlen
Rækkenummer udelades

Z	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	
1	-3	-5				0
	1	0	1			4
	0	$\Rightarrow 2$		1		12
	3	2			1	18
1	-3			5/2		30
	1		1	0		4
	0	1		1/2		6
$\Rightarrow 3$				-1	1	6

Tableauform fortsat

Z	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	
1	-3			5/2		30
	1		1	0		4
	0	1		1/2		6
	$\Rightarrow 3$			-1	1	6
1				3/2	1	36
			1	1/3	-1/3	2
		1		1/2	0	6
	1			-1/3	1/3	2

Simplexmetoden, fase 2

1. Opskriv første tableau
2. Er alle koefficienter i række (0) ikke-negative?
ja: optimum, stop
nej: mest negativ $\rightarrow$ indkommende
3. Udfør kvotienttest (positiv nævner)
mindste kvotient $\rightarrow$ udgående
4. Pivotér, gå til step 2

4.5. Løse ender

Flere mest negative koefficienter i række (0)

Flere mindste kvotienter

Degeneration: en basisvariabel har værdien 0

Ingen positive koefficienter i pivotsøjlen:

Ubegrænset gode løsninger

Optimalt tableau med 0 i række (0):

Flere optimale løsninger

Flere optimale løsninger

Wyndor med $Z = 3x_1 + 2x_2$

Z	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	
1			0		1	18
	1		1		0	4
			$\Rightarrow 3$	1	-1	6
		1	-3/2		1/2	3
1				0	1	18
	1			-1/3	1/3	2
			1	$\Rightarrow 1/3$	-1/3	2
		1		1/2	0	6

Alle optimale løsninger

Optimale basisløsninger:

$$x^* = (x_1, x_2) = (4, 3)$$

$$x^* = (2, 6)$$

Alle optimale løsninger:

$$x^* = w_1(4, 3) + w_2(2, 6)$$

for alle w_1, w_2 med $w_1 + w_2 = 1, w_1 \geq 0, w_2 \geq 0$

4.6. Kunstige variabler

Strålebehandling (fra s. 44)

$$\text{min. } Z = .4x_1 + .5x_2$$

$$\text{uht. } .3x_1 + .1x_2 \leq 2.7$$

$$.5x_1 + .5x_2 = 6$$

$$.6x_1 + .4x_2 \geq 6$$

$$x_1 \geq 0, x_2 \geq 0$$

slack x_3 , surplus x_5 , kunstige $\bar{x}_4$ og $\bar{x}_6$

alle x -variabler ikke-negative

$$.3x_1 + .1x_2 + x_3 = 2.7$$

$$.5x_1 + .5x_2 + \bar{x}_4 = 6$$

$$.6x_1 + .4x_2 - x_5 + \bar{x}_6 = 6$$

Tofasemetoden

I **fase 1** minimeres summen af de kunstige variabler:

$$\text{min. } \bar{Z} = \bar{x}_4 + \bar{x}_6 \text{ eller}$$

$$\text{max. } -\bar{Z} \text{ uht. } -\bar{Z} + \bar{x}_4 + \bar{x}_6 = 0$$

(husk at etablere et legitimt Simplextableau)

Når $\bar{Z} = 0$ har vi en basis af ikkekunstige variabler

I **fase 2** optimeres den rigtige målfunktion:

$$\text{min. } Z = .4x_1 + .5x_2 \text{ eller}$$

$$\text{max. } -Z \text{ uht. } -Z + .4x_1 + .5x_2 = 0$$

Fase 1: legitimt tableau

$\bar{Z}$	x_1	x_2	x_3	$\bar{x}_4$	x_5	$\bar{x}_6$	
-1				1		1	
	3/10	1/10	1				27/10
	1/2	1/2		→ 1			6
	3/5	2/5			-1	→ 1	6
-1	-11/10	-9/10			1		-12
	⇒ 3/10	1/10	1		0		27/10
	1/2	1/2		1	0		6
	3/5	2/5			-1	1	6

Fase 1: 1. iteration

$\bar{Z}$	x_1	x_2	x_3	$\bar{x}_4$	x_5	$\bar{x}_6$	
-1	-11/10	-9/10			1		-12
	$\Rightarrow 3/10$	1/10	1		0		27/10
	1/2	1/2		1	0		6
	3/5	2/5			-1	1	6
-1		-8/15	11/3		1		-21/10
	1	1/3	10/3		0		9
		1/3	-5/3	1	0		3/2
		$\Rightarrow 1/5$	-2		-1	1	3/5

4. Simplexmetoden – p.17/31

Fase 1: 2. iteration

$\bar{Z}$	x_1	x_2	x_3	$\bar{x}_4$	x_5	$\bar{x}_6$	
-1		-8/15	11/3		1		-21/10
	1	1/3	10/3		0		9
		1/3	-5/3	1	0		3/2
		$\Rightarrow 1/5$	-2		-1	1	3/5
-1			-5/3		-5/3	8/3	-1/2
	1		20/3		5/3	-5/3	8
			5/3	1	$\Rightarrow 5/3$	-5/3	1/2
		1	-10		-5	5	3

4. Simplexmetoden – p.18/31

Fase 1: 3. iteration

$\bar{Z}$	x_1	x_2	x_3	$\bar{x}_4$	x_5	$\bar{x}_6$	
-1			-5/3		-5/3	8/3	-1/2
	1		20/3		5/3	-5/3	8
			5/3	1	$\Rightarrow 5/3$	-5/3	1/2
		1	-10		-5	5	3
-1			0	1		1	0
	1		5	-1		0	15/2
			1	3/5	1	-1	3/10
		1	-5	3		0	9/2

4. Simplexmetoden – p.19/31

Efter fase 1

1. De kunstige variabler droppes
2. Den rigtige målfunktion indlægges
3. Tableaudelen under strengen kopieres fra fase 1
4. Et legitimt Simplextableau etableres
5. Simplexiterationer til optimum (her 0 iterationer)

4. Simplexmetoden – p.20/31

Fase 2

Z	x_1	x_2	x_3	x_5	
-1	2/5	1/2			0
	→ 1		5		15/2
			1	1	3/10
		→ 1	-5		9/2
-1			1/2		-21/4
	1		5		15/2
			1	1	3/10
		1	-5		9/2

$$Z^* = 5.25, x_1^* = 7.5, x_2^* = 4.5$$

4. Simplexmetoden – p.21/31

Fase 1 kan 'mislykkes'

Strålebehandling med 2.7 → 1.8

$\bar{Z}$	x_1	x_2	x_3	$\bar{x}_4$	x_5	$\bar{x}_6$	
-1	-11/10	-9/10			1		-12
	⇒ 3/10	1/10	1		0		9/5
	1/2	1/2		1	0		6
	3/5	2/5			-1	1	6
-1		-8/15	11/3		1		-27/5
	1	1/3	10/3		0		6
		⇒ 1/3	-5/3	1	0		3
		1/5	-2		-1	1	12/5

4. Simplexmetoden – p.22/31

Ingen mulig løsning

$\bar{Z}$	x_1	x_2	x_3	$\bar{x}_4$	x_5	$\bar{x}_6$	
-1		-8/15	11/3		1		-27/5
	1	1/3	10/3		0		6
		⇒ 1/3	-5/3	1	0		3
		1/5	-2		-1	1	12/5
-1			1	8/5	1		-3/5
	1		5	-1	0		3
		1	-5	3	0		9
			-1	-3/5	-1	1	3/5

$$\bar{Z}^* = 3/5 > 0 \Rightarrow \text{ingen mulig løsning}$$

4. Simplexmetoden – p.23/31

Andre nedre grænser

$$x_1 \geq -9$$

$$x'_1 \equiv x_1 + 9 \geq 0$$

Indsæt $x_1 = x'_1 - 9$ overalt, løs med $x'_1 \geq 0$

$x_2 > -\infty$ dvs. x_2 er en fri variabel

Indsæt $x_2 = x_2^+ - x_2^-$ overalt, løs med $x_2^+, x_2^- \geq 0$

x_2^+, x_2^- er aldrig begge i basis

4. Simplexmetoden – p.24/31

Simplexmetoden. Fase 0

- beslutningsvariabler $\rightarrow$ ikkenegative variabler
- begrænsninger $\rightarrow$ ligninger
vha. slack- og surplusvariabler
- kunstige variabler $\bar{x}_j$

Simplexmetoden. Fase 1

- $\bar{Z} = \sum \bar{x}_j$ skal minimeres
- et legitimt simplextableau etableres
- simplexiterationer
  1. indkommende variabel
  2. udgående variabel
  3. pivotering
- hvis $\bar{Z}^* > 0$: ingen mulig løsning, stop

Simplexmetoden. Fase 2

- Z skal optimeres
- et legitimt simplextableau etableres
- simplexiterationer
  1. indkommende variabel
  2. udgående variabel
  3. pivotering
- hvis den indkommende variabel kun har ikkepositive koefficienter, har modellen ubegrænset gode løsninger, stop
- ellers: optimal løsning bestemmes, stop

Ressourceallokeringsmodel

- Fase 0: tilføj slackvariabler
- Fase 1: overspringes
- Fase 2: simplexiterationer

4.7. Postoptimale analyser

- Reoptimering
- Skyggepriser
- Følsomhedsanalyse
- Parametrisk programmering

Skyggepriser

I et ressourceallokeringsproblem er skyggeprisen for ressource i : $\Delta Z^* / \Delta b_i$ forudsat ændringen er lille nok

Skyggeprisen fås fra det optimale tableau som koefficienten i række (0) til slackvariablen for ressource i

Ikkebindende ressourcer har en skyggepris på 0

Skyggepriser fortsat

Z	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	
1	-3	-5				0
	1	0	1			$4 = b_1$
	0	2		1		$12 = b_2$
	3	2			1	$18 = b_3$
1			$3/2$		1	$36 = Z^*$
			1	$1/3$	$-1/3$	2
		1		$1/2$	0	6
	1			$-1/3$	$1/3$	2

$$\Delta Z^* / \Delta b_1 = 0, \Delta Z^* / \Delta b_2 = 3/2, \Delta Z^* / \Delta b_3 = 1$$